Sitähän (Husqvarna 242 -sahaa) kaikki kaipaa, ja nyt ei enää saa. Olisi pitänyt ostaa puoli tusinaa varastoon. **SAHAKERÄILIJÄ MATTI KIVISTÖ, RUOVESI**

Sahakeräilijä herättää muinaishirvitykset eloon

Matti Kivistöllä on yli 500 moottorisahaa eri vuosikymmeniltä. Kokoelman erikoisuutena ovat kahden miehen sahat.

SAMI KARPPINEN

Saksalainen Rinco 1920-luvulta on ensimmäinen Suomessa myyty, kannettava moottorisaha. Se uppoaaa puuhun kahden ihmisen avustamana. Käsissä tuntuva tärinä on kova, sillä sahavalmistajat kehittivät tärinänvaimennusta vasta 1960-luvulla.

»Kätköissä on varmasti paljon sahoja, mutta tavalliset ihmiset eivät ajattele niitä.«

MATTI KIVISTÖ

Sachs Dolmarin KMS-4 vuodelta 1975 on tekninen erikoisuus wankelmoottorinsa ansiosta.

RUOVESI (MT)

Ruoveteläisen **Matti Kivistön** kiinnostus moottorisahoihin heräsi, kun naapuri toi hänelle 1970-luvun alussa epäkuntoon menneen Dolmar CP:n.

Edellisvuosikymmenen rakkine kääntyvine laippoineen kiehtoi nuorta metsuria. Jumiin mennyt moottori oli mielenkiintoinen haaste korjattavaksi.

”Se oli vanhahtavan oloinen ja kiinnostava. Olen aina ollut innostunut vanhoista koneista.”

Naapurin ihmetykseksi Kivistö sai sahan kuntoon. Hän sai pitää sen, ja sen jälkeen moottorisahoja on kertynyt varastoon muutama lisää. Tarkkaa määrää Kivistö ei osaa enää sanoa.

”Ehkä yli 500. Kahden miehen sahoja on yli 120.”

Järeät kahden hengen sahat ovat Kivistön erityinen intohimo. Moottorisahojen ensi vuosikymmeninä kaikki sahat olivat järjestään kahden hengen malleja, koska ne painoivat noin 40 kiloa.

Varaosia mittatilaustyönä

Sahakokoelma on periaatteessa loppumaton työmaa. Kiinnostavimmat sahat Kivistö on korjannut toimintakuntoon, mutta kaikkea ei millään ehdi. Hän on valmistanut uusia varaosia myös muille keräilijöille muun muassa saksalaisiin Rinco-sahoihin.

Rinco oli ensimmäinen Suomessa myyntiin tullut ketjusaha.

Kivistön seuraava haaste on koota turkulaisen upseerin **Robert Laguksen** vuonna 1915 kehittämä Arbor-puunkaatokone. Se on yli 100-kiloinen hirvitys, jossa on edestakaista liikettä sahaava justeeriterä. Arborin moottori ja joitakin muita osia Kivistöllä jo on.

Sahakauppa käy verkossa

2000-luvulla internet on mullistanut keräilyharrastuksen. Sahoja on nyt helppo löytää ja kauppaa käydä kansainvälisestikin. Merkittävin kauppakanava on verkkohuutokauppa Ebay. Sen haittapuolena on hintojen nousu.

Harvinaisia sahoja saa vain maksamalla jopa tuhansia euroja, ellei tuuri osu kohdalle jollakin perinteisellä rompetorilla.

”Kätköissä on varmasti paljon sahoja, mutta tavalliset ihmiset eivät ajattele niitä.”

Kivistö arvioi Suomessa olevan 50–100 aktiivista moottorisahojen keräilijää. Virallista yhdistystä ei ole, mutta sahakeräilijät ovat järjestäneet tapaamisia lähes joka vuosi. Niissä katsellaan sahoja ja varaosia sekä vaihdetaan, ostetaan ja myydään.

Ensi vuonna on tarkoitus järjestää 100-vuotisjuhlatapaaminen, kun Suomen ensimmäisen moottorisahan Arborin keksimisestä tulee 100 vuotta täyteen.

Kivistöä huolestuttaa keräilijöiden korkea keski-ikä. Toisin on esimerkiksi Ruotsissa, jossa nuoriakin on hurahtanut mukaan.

Husqvarna 242:sta kaipaavat kaikki

Kivistö on tehnyt sahojen parissa oikeitakin töitä, sillä hän oli pitkään metsurina ennen kuin lunasti kotitilansa. Vielä nytkin eläkepäivien lähestyessä hän sahaa metsistään muutaman sata kuutiota hankintapuuta joka talvi.

Kivistön ensimmäisessä omassa sahassa, vuoden 1968 Canadien 340:ssä ei ollut tärinäsuojausta eikä äänenvaimennusta. Onnekseen hän on käyttänyt kuulosuojaimia alusta saakka.

Moottorisahojen viime vuosien teknisiä muutoksia ovat sanelleet pakokaasunormit. Kivistön mukaan kehitys ei ole pelkästään hyvästä – hieman vanhemmat mallit olivat tehokkaampia ja helpompia huoltaa.

Kaikkien aikojen parhaana sahana Kivistö – ja kuulemma moni muukin – pitää Husqvarnan 242-mallia.

”Se oli todella varmatoiminen ja helppo huoltaa nykysahoihin verrattuna. Sitähän kaikki kaipaa, ja nyt ei enää saa. Olisi pitänyt ostaa puoli tusinaa varastoon.”

HENRIK SCHÄFER

Husqvarna 242 on Matti Kivistön mielestä yksi kaikkien aikojen parhaista sahoista. Se oli varmatoiminen ja helppo korjata itse.

Lännen sahoja myydään Venäjällä kaatokahvoin varustettuina. Venäläismetsurien tottumus kaatokahvoihin juontaa juurensa Neuvostoliiton Druzhba-sahoista.

KIRJA

Sata vuotta pärinää ja tärinää

Moottorisahoja on myyty Suomessa pian sata vuotta. Metsälehden toimittaja **Mikko Riikilä** on koonnut niistä kirjan ”Moottorisaha – sata vuotta Suomessa”.

Teos seuraa moottorisahan teknistä kehitystä ja markkinoita sekä käyttöä Suomessa vuosikymmenten halki. Kuvan kanssa esitellään 100 kenties merkittävintä sahamallia. Kuvituksena on vanhoja valokuvia ja mainoksia.

Tiedonjanoisia palvelee lisäksi luettelo kaikista Suomeen tuoduista merkkisahoista.

Löi läpi 1950-luvulla

Ensimmäisinä vuosikymmeninä moottorisahaa kehiteltiin eri suuntiin: oli liikkuvaa justeerinterää, kaarisahaa, sirkkeliä ja erilaisia moottoreita.

Koneet painoivat järkyttävän paljon. Tärinä ja melu veivät metsureita ennenaikaisesti eläkkeelle.

Kunnolla moottorisaha löi läpi vasta 1950-luvulla, kun sitä kykeni käyttämään yksi mies. Hintakin asettui tavallisen metsurin ulottuville. Tietyt tekniset ratkaisut vakiintuivat.

Aina pelkkä tekniikka ei yksin vakuuttanut: maahantuojat järjestivät esimerkiksi karsintakursseja, jotta voitiin todistaa, että tämäkin työvaihe onnistuu ilman kirvestä.

Palkkaus suosi sahaa

Suomalaiselle moottorisahatuotannolle – kyllä, sitäkin on ollut – on uhrattu oma lukunsa.

Mielenkiintoinen on professori **Pentti Harstelan** arvio, jonka mukaan moottorisaha

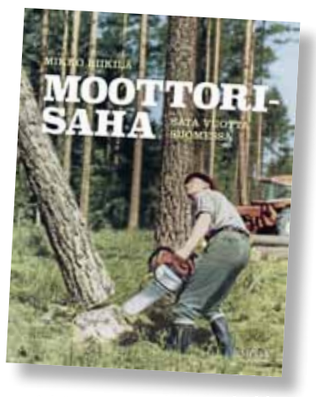

piti Suomessa pintansa hakkuukoneita vastaan metsureiden palkkausjärjestelmän ansiosta.

Tuore teos lienee suunnattu moottorisahojen keräilijöille sekä entisille ja nykyisille käyttäjille. Paikoin sahojen teknisen evoluution ymmärtäminen edellyttää tuntemusta moottoritekniikasta. Ilman sitä vaikkapa kalvokaasutin ja keskipakoiskytkin voivat jäädä merkityksettömiksi sanoiksi.

Riikilä jättää huomiotta moottorisahan metsän ulkopuolella. Jostain syystä juuri tällä työkalulla jongleeraamalla on viihdytetty yleisöä – käyvillä sahoilla, luonnollisesti.

Moottorisaha on löytänyt tiensä myös hirren- ja kuvanveiston välineeksi sekä rakennustyömaille kirvesmiehen kalupakkiin. Näistäkin kehityskuluista olisi ollut muutama sana paikallaan.

HENRIK SCHÄFER

Mikko Riikilä: Moottorisaha – sata vuotta Suomessa. 216 sivua. Metsäkustannus.

Harvemmin mä siitä oikopolkua tulenkaan, mutta nyt ajattelin mennä. Suo-ojan siltarumpu oli sitten romahtanut. Paikalla oli kunnon painuma, joka oli täynnä vettä. Joku oli varmaan ajanut vähän liian painavalla traktorikuormalla siitä yli. No, eipä mitään, kyllähän siitä Foresterilla pääsi. Hain sitten peräkärryllisen santaa ensihätään, ettei kukaan jää pulaan keskelle metsää.

Forester 2.0 X AWD
Autoveroton hinta 24.200,00
Arvioitu autovero*) 8.665,92
Kokonaishinta 32.865,92
(+paikkakuntakoht. toim.kulut)
Kulutus: 6,9 l/100 km (EU-yhd.)
*) CO_2-päästöt 160 g/km.

SUBARU XV 1.6 AWD
Autoveroton hinta 20.100,00
Arvioitu autovero*) 6.585,72
Kokonaishinta 26.685,72
(+paikkakuntakoht. toim.kulut)
Kulutus: 6,5 l/100 km (EU-yhd.)
*) CO_2-päästöt 151 g/km.

Outback 2.5 AWD
Autoveroton hinta 29.200,00
Arvioitu autovero*) 12.056,57
Kokonaishinta 41.256,57
(+paikkakuntakoht. toim.kulut)
Kulutus: 7,6 l/100 km (EU-yhd.)
*) CO_2-päästöt 175 g/km.

SUBARU
Confidence in Motion

www.subaru.fi

2014 IIHS TOP SAFETY PICK

Subaru tehdastakuu
3 vuotta/100.000 km

Subaru lisäpalvelut:
Subaru Rahoitus, Subaru Vakuutus ja Subaru Assistance.